

Sag C-184/99

Rudy Grzelczyk mod Centre public d'aide sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve

(anmodning om præjudiciel afgørelse
indgivet af Tribunal du travail de Nivelles)

»EF-traktatens artikel 6, 8 og 8 A (efter ændring nu artikel 12 EF, 17 EF og 18 EF) — Rådets direktiv 93/96/EØF — opholdsret for studerende — national lovgivning, som garanterer statens egne statsborgere, personer, der er berettigede i medfør af forordning (EØF) nr. 1612/68, samt statsløse personer og flygtninge en ydelse til sikring af et eksistensminimum (minimex) — udenlandsk studerende, der i sine første studieår har forsørget sig selv«

Forslag til afgørelse fra generaladvokat S. Alber fremsat den
28. september 2000 I-6197
Domstolens dom af 20. september 2001 I-6229

Sammendrag af dom

1. *Unionsborgerskab — traktatens bestemmelser — personelt anvendelsesområde — statsborger i en medlemsstat med lovlig bopæl på en anden medlemsstats område — omfattet — retsvirkninger — udøvelse af de rettigheder, der er forbundet med status*

som borger i Den Europæiske Union — en universitetsstuderendes mulighed for som unionsborger, i en anden stat end hjemstaten, at påberåbe sig forbuddet mod enhver i nationaliteten begrundet forskelsbehandling

(EF-traktaten, art. 6, 8 og 8 A (efter ændring nu art. 12 EF, 17 EF og 18 EF))

2. *Fri bevægelighed for personer — ret til indrejse og ophold for statsborgere fra medlemsstaterne — direktiv 93/96 — betingelser for udstedelse af opholdstilladelse — national ordning, der stiller betingelse om, at studerende, der er statsborgere i andre medlemsstater, råder over midler, der udgør et bestemt beløb, og godtgør dette ved hjælp af særlige dokumenter — ulovlig — værtsmedlemsstatens mulighed for at træffe foranstaltninger med henblik på at tilendebringe opholdet for en studerende, der er tildelt en bistandsydelse — grænser*
(Rådets direktiv 93/96)
3. *Fællesskabsret — principper — ligebehandling — forskelsbehandling på grundlag af nationalitet — social ydelse til sikring af et eksistensminimum — national lovgivning, som alene i relation til andre medlemsstaters statsborgere betinger retten til denne ydelse af at være omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 1612/68 — ulovlig*
(EF-traktaten, art. 6 og 8 (efter ændring nu art. 12 EF og 17 EF); Rådets forordning nr. 1612/68)
4. *Præjudicielle spørgsmål — fortolkning — fortolkningsdommes tidsmæssige virkninger — tilbagevirkende gyldighed — Domstolens begrænsning heraf — betingelser — dommens væsentlige finansielle følger for den pågældende medlemsstat — ikke afgørende kriterium —*
(EF-traktaten, art. 177 (nu art. 234 EF))

1. Unionsborgerskabets formål er at skabe den grundlæggende status for medlemsstaternes statsborgere, idet det gør det muligt for dem blandt sidstnævnte, som befinder sig i samme situation, at blive undergivet samme retlige behandling, uanset deres nationalitet og med forbehold af udtrykkeligt fastsatte undtagelser i denne henseende.

kan støtte ret på traktatens artikel 6 (efter ændring nu artikel 12 EF) i alle de tilfælde, der er omfattet af fællesskabsrettens materielle anvendelsesområde.

En unionsborger, der lovligt har bopæl i den pågældende værtsmedlemsstat,

Disse situationer omfatter bl.a. dem, der er knyttet til udøvelsen af de ved traktaten sikrede grundlæggende friheder, og dem, der er knyttet til udøvelsen af retten til at færdes og opholde sig på medlemsstaternes område i henhold til

traktatens artikel 8 A (efter ændring nu artikel 18 EF).

Den omstændighed, at en unionsborger fortsætter sine universitetsstudier i en anden medlemsstat end den, hvori han er statsborger, kan ikke i sig selv afskære ham fra muligheden for at påberåbe sig forbuddet i traktatens artikel 6 mod enhver i nationaliteten begrundet forskelsbehandling. Traktaten om Den Europæiske Union indførte nemlig unionsborgerskabet i EF-traktaten og indsatte i dennes tredje del, afsnit VIII, et kapitel 3, som bl.a. omhandler uddannelse og erhvervsuddannelse. Intet i den således ændrede traktattekst gør det muligt at antage, at de studerende, som er unionsborgere, ikke har de rettigheder, som ved traktaten er tillagt unionsborgerne, når de rejser til en anden medlemsstat for dér at fortsætte studierne. Desuden har Rådet ligeledes udstedt direktiv 93/96, som fastsætter, at medlemsstaterne skal give opholdsret til studerende, som er statsborgere i en medlemsstat, og som opfylder visse betingelser.

(jf. præmis 31-33 samt præmis 35 og 36)

2. Artikel 1 i direktiv 93/96 om opholdsret for studerende kræver — blandt de nødvendige betingelser for at få

opholdsret — hverken, at den pågældende skal råde over midler, der udgør et bestemt beløb, eller at dette desuden skal godtgøres ved hjælp af særlige dokumenter. Der er kun tale om en erklæring eller en anden tilsvarende måde, hvorpå den studerende kan forsikre den ansvarlige nationale myndighed om, at han både til sig selv og i givet fald til sin ægtefælle og sine børn, som forsørges af ham, råder over sådanne midler, at de under opholdet ikke vil falde værtsmedlemsstatens sociale system til byrde.

Denne fortolkning udelukker imidlertid ikke, at værtsmedlemsstaten finder, at en studerende, der er tildelt en bistandsydelse, ikke længere opfylder de betingelser, som gælder for hans opholdsret, og under iagttagelse af de grænser, der herved er fastlagt i fællesskabsretten, træffer foranstaltninger med henblik på at bringe denne statsborgers opholdsret til ophør eller eventuelt ikke at forny den. Sådanne foranstaltninger kan dog aldrig blive den automatiske følge af, at en studerende, der er statsborger i en anden medlemsstat, har ansøgt om tildeling af en bistandsydelse i værtsmedlemsstaten.

Direktiv 93/96 udtrykker således, ligesom direktiv 90/364 og 90/365 — om opholdsret for lønmodtagere og selvstændige, der er ophørt med erhvervsaktivitet — en vis økonomisk solidari-

tet fra denne stats statsborgeres side med statsborgere fra andre medlemsstater, navnlig såfremt de vanskeligheder, som opholdsrettens indehaver har, er af midlertidig karakter. Desuden kan en studerendes økonomiske situation ændre sig i tidens løb af grunde, som den pågældende ikke er herre over. Rigtigheden af vedkommendes erklæring kan derfor kun bedømmes på det tidspunkt, hvor den afgives.

(jf. præmis 40 og 42-45)

3. Traktatens artikel 6 og 8 (efter ændring nu artikel 12 EF og 17 EF) er til hinder for, at tildeling af en social ydelse i henhold til en ikke-bidragspligtig ordning, såsom ydelsen til sikring af et eksistensminimum, for så vidt angår statsborgere fra andre medlemsstater end den værtsmedlemsstat, på hvis område nævnte statsborgere har lovligt ophold, er undergivet den betingelse, at de er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 1612/68 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet, selv om der ikke gælder

en sådan betingelse for værtsmedlemsstatens statsborgere.

(jf. præmis 46 og domskonkl.)

4. Den fortolkning, som Domstolen foretager af en regel i fællesskabsretten, begrænser sig til at præcisere og klarlægge denne regels betydning og rækkevidde, således som den skal eller skulle forstås og anvendes siden tidspunktet for sin ikrafttræden. Kun undtagelsesvis vil Domstolen under anvendelse af et almindeligt retssikkerhedsprincip, der er knæsat i Fællesskabets retsorden, finde anledning til at begrænse borgernes mulighed for at påberåbe sig den således fortolkede bestemmelse med henblik på anfægtelse af tidligere i god tro stiftede retsforhold. De økonomiske følger, som en præjudiciel afgørelse kan få for en medlemsstat, kan ikke i sig selv begrunde en begrænsning af dommens tidsmæssige virkninger.

(jf. præmis 50-52)